

Det Heliga åt de heliga

Om helighet i ortodox tradition

Helighet i ortodox kristen tradition

- "Amen, amen säger jag er: Om vetekornet inte faller i jorden och dör, förblir det ett ensamt korn, men om det dör, bär det rik frukt."
- - Helige Evangelisten Johannes 12:24

Några ord

- Synaxis (av helgon) – Sammankomst eller samling av helgon.
- Synaxarion – Samlingen av den ortodoxa kyrkans helgonberättelser.
- Ieros (grekiska) / Sacrum- betyder helig.
- Hiertologi – studiet av heliga festers uppkomst. Exempelvis den långa kyrkliga diskussionen vid första ekumeniska konciliet om påsken.
- Agios – Helig åsyftande helgon på grekiska. Kan stå på ikoner.
- Ikon – avbild.
- Ikoner målas inte, då man säger att de skrivs i ortodoxin.
- Inkarnatorisk teologi – förklaringen av att Guds inkarnation i Jesus Kristus möjliggör ikonens teologi och att helgelsen berör hela människan.

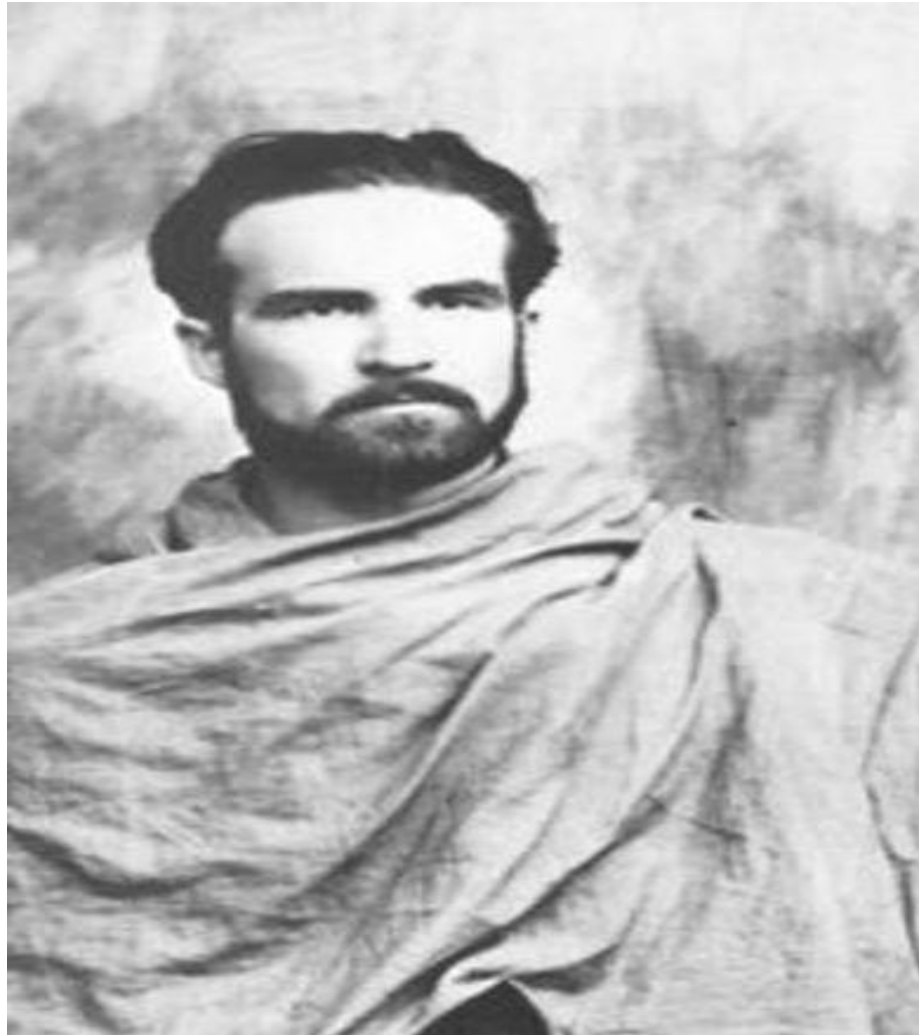
Det Sakrala och det Profana

- Den kände religionsfilosofen Mircea Eliades teori om det sakrala och det profana betonar det sakrala om det rum, de föremål och de personer där det gudomliga och transcendenta lyser igenom.
- I den grekisk-romerska civilisationen talade man om det sakrala i relation till det profana och där profan (världslig i svensk betydelse) kom av två ord: pro som betyder framför eller före och fani som betyder templet. Profan var alltså det som var före/ framför templet. Det var också det namn som användes för platsen som låg utanför / framför templet i Rom.

Det Sakrala och det Profana

- Eliade menade också att det sakrala är en central aspekt av det religiösa livet då det ger människan intuitioner om det-högre-än-mänskliga. Det kan också vara fråga om riter som förmedlar symbolisk kunskap.
- Det sakrala rummet handlar i denna enkla uppdelning om avskildhet från inomvärldslighet.

Mircea Eliade

I religioner och filosofin

- Alla religioner som vi känner till har liknande tankemönster, menar Eliade. Uppträdande, klädsel och seder förändras när människan lämnar "det som är utanför templet" bakom sig och vänder sig mot det heliga.
- Inom psykologin och nyandligheten populariserades Carl Jungs idéer om att sakrala symboler därtill är ärftliga. Jung kallade dessa "arketyper".
- Innan Jung ser vi liknande tankar hos Platon vars filosofi berör att människan kan få kontakt med det gudomligas idéer genom sitt nous.

Platons eidea

- Eidea (som inte kan översättas med idéer då de mer är arketyper” är av eget slag (sui generis) enligt Platon. De är rent kvalitativa och finns om urformer för det goda, det sanna och det sköna. De är närmast sakrala i denna upphöjda form.
- Dessa eidea finns också som geometriska former och urtyper.
- De är absoluta och universella.
- De skall skiljas från enskilda ting då tingen endast är sanna, sköna och goda genom delaktighet i eidea.

I religioner och filosofin

- Man kan också förstå detta vidare utifrån antikens och den klassiska filosofins positiva syn på dygderna religio (att binda sig) och pietas (fromhet). Den gode romaren, liksom den gode familjefadern (pater bonum familias) ledde familjens böner. Han respekterade sina avlidna släktingar och hans släktled kunde ofta räknas tillbaka till ett mytologiskt ursprung.
- Begreppet idol hade en "sakral" betydelse i den mening att det bokstavligen var en "liten avgudabild", exempelvis en släkting som romaren bad till och venererade.

I mer modern tid

- I vårt eget sekulära samhälle betraktas inte dygderna pietas eller religio, liksom det sakrala, som något värdefullt. Detta gäller åtminstone ända fram tills man berör det som har kommit att räknas som heligt (avskilt) i vår egen kultur och därför allmänt anses påkalla fromhet. I vår tid är exempelvis stora idéer om rättigheter, humanism och demokrati eller till och med vissa idrottsevenmang ofta sammanblandade med vad antikens människor skulle kalla idolatri och pietas. En uttalat sekulär och ateistisk ideologi som marxism resulterade ofta i mycket stor fromhet för Lenin och Marx som personer och ledde till att partiet med dess idolatri av kommunistiska symboler blev ett sekulärt tempel.

I mer modern tid

- Behovet av andlighet framkommer även i moderniteten där vi ser hur vissa personer och evenemang får en upphöjd ställning.
- Det kan också handla om tillbedjan och åkallande av högre makter i form av politiker eller partier även om dessa skall använda staten som medel.

Idolatri och pietas i det sekulära

Idolatri och pietas i det sekulära

Idolatri och pietas i det sekulära

Idolatri och pietas i det sekulära

Idolatri

- Även den klassiska hedendomen lever kvar på sina håll. Den gamla hedniska stenen i templet i Kaaba, vilken ursprungligen betecknade en gudom, upphöjdes av Muhammad till Guds hand. Enligt islamska hadither skall denna sten få ögon och en tunga på domedagen och vittna om dem som kysst stenen med vördnad – ett slags sakrament.

-

Idolatri

Idolatri

- “The Messenger of Allah said about the (Black) Stone: "By Allah! Allah will raise it on the Day of Resurrection with two eyes by which it sees and a tongue that it speaks with, testifying to whoever touched it in truth.”

Jami` at-Tirmidhi 961

In-book reference

: Book 9, Hadith 155

English translation

: Vol. 2, Book 4, Hadith 961

Idolatri

- " The early history of the Kaaba is not well known, but it is certain that in the period before the rise of Islam it was a polytheist sanctuary and was a site of pilgrimage for people throughout the Arabian Peninsula."
- - Britannica

Helige Johannes av Damaskus

- ” There is also the superstition of the Ishmaelites which to this day prevails and keeps people in error, being a forerunner of the Antichrist. They are descended from Ishmael, [who] was born to Abraham of Agar, and for this reason they are called both Agarenes and Ishmaelites. They are also called Saracens, which is derived from Sarras kenoi, or destitute of Sara, because of what Agar said to the angel: ‘Sara hath sent me away destitute.’ [99] These used to be idolaters and worshiped the morning star and Aphrodite, whom in their own language they called Khabár, which means great. [100] And so down to the time of Heraclius they were very great idolaters. From that time to the present a false prophet named Mohammed has appeared in their midst. This man, after having chanced upon the Old and New Testaments and likewise, it seems, having conversed with an Arian monk, [101] devised his own heresy...This stone that they talk about is a head of that Aphrodite whom they used to worship and whom they called Khabár. Even to the present day, traces of the carving are visible on it to careful observers.” – Johannes av Damaskus, Fount of Knowledge, del 2.

Idolatri

- Hinduiska präster venererar en helig sten i Nepal.

Salomos Tempel

- Utifrån denna bakgrund uppkom också inom ortodoxin en förståelse för människans benägenhet och drivkraft att skapa mening, riktning och orientering mot det sakrala, liksom varför hon ständigt missar målet i Gud och gör det relativa från sina egna idéer till stenar, ägodelar, människor och till och med sin sexuella orientering, till något heligt och upphöjt.
- Vi är nämligen, med fädernas ord, skapade för Gud och pietas/ religio. Människans placering utanför Eden och därmed utanför det sakrala rummet, har orsakat en andlig brist och längtan. Utifrån denna brist söker människan mening och det transcendenta i en relativ tillvaro. Hon skapar därför sin egen mening genom ideologier (eller idol-logier), egendomar, sexuella riktningar och religioner för att utvärda i ett tillstånd utanför Gud.

Salomos Tempel

- I det Gamla Förbundet instrueras Kung Salomo att bygga ett Tempel åt den ende Guden. Arkitekten till Templet och den som ger Salomo tempelriten var Herren själv. Templet hade ett område utanför (det pro-fana) där folket samlades. Inne i templet fanns två huvudrum. Ett nav eller ett skepp vars väggar av guld avbildade palmer och frukter symboliserade och EDEN. Här placerades även skådebröden.
- I ett anslutande rum till Templet, ovanför en trappa fanns det allraheligaste (märk väl skillnaden i grader) där en liten dörr (liten eftersom prästen skulle böja sig djupt vid inträde).

Salomos Tempel

Salomos Tempel

- I det allra heligaste stod förbundsarken vaktad av två keruber. Rökelse frambars som offer inför den ende Guden som också kallades Skaparen och Hashem – den barmhärtige.

- 1 Kungaboken 6:5

”Runt den stora salens väggar och det allraheligaste byggdes ett ramverk i tre våningar som avdelades i kamrar.”

1 Kungaboken 6:23-28 ”Därinne placerade Salomo också två keruber, änglar av olivträ, var och en fem meter hög. De stod så att deras utbredda vingar tillsammans räckte från vägg till vägg när de berörde varandra i rummets mitt...De båda änglarna var exakt lika och överdragna med guld.”

Salomos Tempel

- Vi ser här således, liksom i berättelsen om Melkisedek som undervisar Abraham i byggandet av altare och monoteistisk rit, att templet, det allra heligaste i tillbedjan av den Ende, av Gud, var fråga om ett sakralt språk. Det var också fråga om avskildhet. Redan inträdet krävde fromhet inför det heliga.
- Det heliga skulle alltså utmärkas och ges en särskild plats. Den skulle frambringa pietas/ vörndnad och bön. Kontakten med det transcendenta förmedla därifrån gudomlig nåd till folket.
- På samma sätt kan vi förstå det sakrala språket som används, liksom sången i templet. Den skulle inte påminna om det profana utan vara riktad till tillbedjan och uttrycka pietas.

Salomos Tempel och doktrinen om Återvändande

- När vi nu går över till ortodoxin bör man ha alla dessa aspekter i åtanke. Helighet och helgon, som är föremålet för denna helg, handlar nämligen om flera aspekter samtidigt. Den viktigaste av dessa har ännu inte berörts, nämligen människans existentiella relation till det heliga.
- Fädernas ord: "Gud blev människa för att människan skall bli gud" handlar nämligen om samma riktning som genomsyrade det Gamla Förbundet och Salomos Tempel:
- Det som var förlorat och förtappat, nedtyngt av falsk idolatri, av passioner och synd var kallat att återvända till källan, till Skaparen. Det handlar om återvändande och upprättande av den del av skapelsen som separerat sig från Gud.

Återvändandet till Eden och helgelsen

- Gud skapade människan till sin avbild och för att vara lik Gud. Ortodoxin menar att integreringen av det onda eller av skuggsidan innebar att hon förlorade denna likhet, men inte avbilden.
- Kallelsen tillbaka och omvändelsen handlar om att återupprätta likheten.

Återvändandet och helgelsen

- Vi ser att denna doktrin om återvändande och helgelse ligger som en kärna i ortodoxin antropologi (människosyn) och Gudsbild:
- ”Han har frälst oss från mörkrets välde och fört oss in i sin älskade Sons rike. I honom är vi friköpta och har fått förlåtelse för våra synder. Han är den osynlige Gudens avbild, förstfödd före allt skapat. Ty i honom skapades allt i himlarna och på jorden, det synliga och det osynliga, tronfurstar och herradömen, makter och väldigheter. Han är till före allting, och allt består genom honom. Han är huvudet för sin kropp, församlingen. Han är begynnelsen, den förstfödde från de döda, för att han i allt skulle vara den främste.” 1 Kolosserbrevet 13-19.

Återvändandet

- Vi är kallade till återvändande genom likhetens upprättande. Kristus som är vår urbild, den vi är skapade efter, visar genom saligprisningarna och sitt livsexempel enligt dessa, hur vi skall uppnå likhet. Helgelse handlar om likhet med Gud genom att vandra på den Väg som Vägen/ Kristus själv utstakade.
- Helgelse handlar i grunden om orthodoxia/om att upprätta det rätta ärendet, den rätta relationen med Gud genom att sträva efter likhet.
- Det paradoxala i detta för en utomstående är alltså att helgonen betraktas som exceptionella och onormala. I Guds ögon är det snarare helighet som är normen, riktningen och kallelsen.

Återvändandet

- 1 Kolosserbrevet fortsätter därför med helgelsen:
- ”Också ni som en gång var främmande för Gud och genom ert sinnelag (phronema) och genom era onda gärningar hans fiender, också er har han nu försonat med sig, när han i sin jordiska kropp led döden. Han vill låta er träda fram inför sig heliga...”

Återvändande i dopritualen

- I den ortodoxa dopritualen – som är ett arv från urkyrkan och står omskriven i Didache, ser man hur människans helgelse och återvändande till likhet initieras:
- 1.) Man står först utanför skeppet/navet. Där tar man avstånd från Djävulen och det pro-fana (skall förstås som världens frestelser och värderingar). Där sker exorcismen.
- 2.) Man vänder sig sedan mot skeppet och det heliga/altaret och bekänner sig till Kristus.
- 3.) Därefter förs man in i skeppet och där sker dopet. Man renas nu. Hymnen: Den som har dött (den gamla fallna skapelsen) i Kristus har uppstått i Kristus.

Återvändande i dopritualen

- Därefter förs man i procession och får tillgång till eukaristin som bereds på altaret. Man är renad, räknas som upplyst och blir genom dopet och föreningen med eukaristin in-lemmad som med-lem i Kristus, i Hans kropp. Men man kan givetvis fjärma sig från denna nåd då dopet bara är initieringen i kyrkan. Början på livet i Kristus.
- Det är detta som essentiellt är kyrkan. Kyrkan är Kristi kropp som även är synlig i dess med-lemmar som döpts och tagit emot eukaristin.
- Därför liknas även kyrkan vid en vingård.

Det Heliga åt de heliga

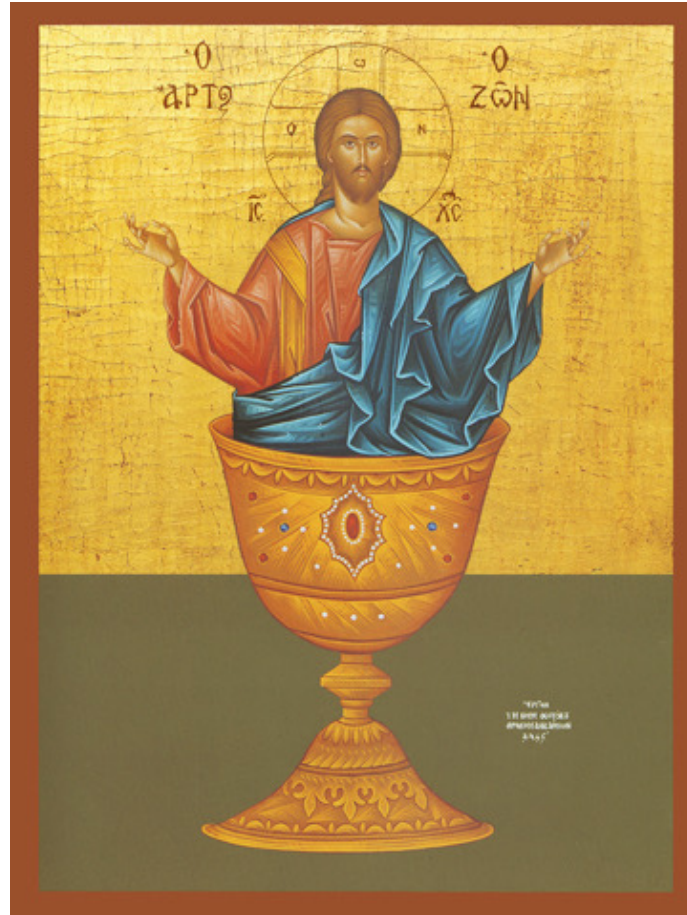
- ”Jag är vinträdet, I ären grenarna. Om någon förbliver i mig, och jag i honom, så bär han mycken frukt; ty mig förutan kunnen I intet göra. Om någon icke förbliver i mig. Så kastas han ut såsom en avbruten gren och förtorkas; och man samla tillhopa sådana grenar och kastar dem i elden, och de bränns upp.” - Helige Evangelisten Johannes 15:5-6.

Det Heliga åt de heliga

- Under ett särskilt moment i liturgin ber därför prästen: ”Det Heliga åt de heliga”. Detta åsyftar dels eukaristin (varigenom nåden förnyas och vi blir del av vinträdet) men också de troende som genom rätt förberedelser och deltagande i liturgin räknas som heliga i det momentet.

Ikon vinträdet

Helighet och helgon

- Då det heligaste av allt heligt är eukaristin, eftersom hela det Nya Förbundets grund och motsvarighet till stentavlorna som var altaret i det Gamla Förbundet, sker heligheten genom att rätt ta emot den nåd som förmedlas genom sakramentet/mysteriet.
- Gud ger av sig själv i kärlek till människan, för att människan skall helgas och upprättas, alltså även läkas andligt, i relation till Gud, med målet att bli lik Gud – bli en annan Kristus.
- Andra uppmaningar i liturgin är att ”stänga dörrarna” till det pro-fana, liksom att ”avlägga sig alla jordiska omsorger” för att ”rätt bekänna (genom orthodoxia) Herren”.
- Kyrkan är ett sjukhus där vi lämnar världens sår och skador ryggen och vänder oss andligt och med kroppen i riktning mot Skaparen och helgas.

Helighet och helgon

- Helgonet är därför i ortodoxin den universella människan eftersom helgonet blivit delaktig i alla människors urbild som är Kristus själv.
- I det Stora brevet skriver helige Makarios:
- ”De oräkneliga lampor som lyser har alla tänts av samma eld. Detta betyder att alla har tänts och brinner med samma substans. Så lyser de kristna av den gudomliga elden, Guds Son. Deras tända lampor finns i djupet av deras hjärtan och strålar av hans närvaro under den tid de tillbringar på jorden, just så som han själv lyser. Säger inte Anden: ”Därför har Gud smort dig med glädjens olja.” (Ps 45:8)? Han kallas den Smorde (Christos), så att också vi, smorda med samma olja som han smordes med kan kallas ”Kristus”, ty vi är av samma natur och bildar en kropp tillsammans med Honom. Det står också skrivet: ”Den som helgar och de som blir helgade är ju alla ett.”

Helighet och Helgon

- Vi ser således att helighet är att vara ett med Kristus.
- Av denna anledning är inte helgon något kontroversiellt i ortodoxin. Helgon är ju något naturligt. Vi är skapade för orthodoxia och inte för något lägre. Detta innebär inte att egendom eller något skapat är fel, utan snarare poängterar att det inte är ett självändamål. Människans politiska åsikter och idéer, liksom hennes egendom och sexualitet, behöver helgas i och genom Gud, inte förnekas eller förtryckas.
- Därför kanoniseraras, helgonförklaras, enskilda ortodoxt troende först lokalt av synoden. Det finns även exempel på heliga som venereras innan synodal bekräftelse. I dessa fall är det lekmän som har kännedom om en helig kvinna eller man som bär fram detta till kyrkans biskopar och präster. Olika lokala ortodoxa kyrkor har sina egna processer för helgonförklaring.

Theotokos särställning

- ”Då sade Maria: ”Min själ prisar Herren, och min ande gläder sig i Gud, min Frälsare. Ty han har sett till sin tjänarinnas ringhet. Och se, härefter skall alla släkten prisa mig salig.” Helige Evangelisten Lukas 1:46
- Anledningen till att ortodoxa kyrkor alltid har Bebådelsen avbildad på de Kungliga Dörrarna på Ikonostasen härrör från att Maria är porten eller dörren till det Nya Förbundet och således till Sonen och altaret.
- Marias pietas och religio blev dörren in till altaret/ det Nya Förbundet. Eukaristin.
- Och hon säger ju själv att de som följer sonen...”skall prisa henne salig”.
- Då bör man inte vara bitter och säga nej.

En tragedi för kristenheten

- Läran om avlaten i Västkyrkan.
- Helgonen som producenter av överflödiga goda gärningar.
- Dessa värden kan distribueras till syndare som annars inte når fram.
- Påven fördelar detta genom avlaten.
- Skärselden kan undvikas.
- Som ni vet har inte ortodoxin en lära om skärseld, har inte avlaten och ser inte på helgonen som "producenter".
- Helgonvörndnad i ortodoxin handlar helt om gemenskap

Ortodoxins helgonvördnad

- Helgonen är med oss i liturgin
- Vi är vänner och familj med dem.
- De är delaktiga i vinträdet.
- Vi vördar dem för deras helighet, vi dyrkar dem inte.
- Om de ber för oss, skall detta inte förstås legalistiskt eller för distribution av nåd.

Den lutherska tragedin

- Den lutherska kritiken av skärselden och avlaten mynnade ut i läran om "sola gratia". Bara Gud frälser.
- Missförstånd mellan Romarbrevet och Jakobsbrevet. Vad helgar människan?
- Det ortodoxa svaret: inte den gamla lagen helgar oss. Vi blir helgade av nåden och genom att göra saligprisningarna.

Det sjunde ekumeniska konciliet

- Det sjunde ekumeniska konciliet förklarar den viktiga skillnaden mellan tillbedjan/orthodoxia och veneration. Vi tillber endast Gud och vi är endast andligt riktade mot Guds ärande. Riterna handlar uteslutande om målet till förening. Helgonen inkluderande Theotokos är däremot förebilder i helighet, inte idoler. De venereras då deras närhet / likhet med Kristus, gudomliggjort dem.
- Kanon IX i det sjunde ekumeniska konciliet kallar därtill ikonoklasternas brist på förståelse för denna åtskillnad, barnslig.

Människan och likhetens uppnående

- Den mänskliga personen i ortodox tradition ligger till grund för ortodoxins människosyn. Människan ses av fäderna som en enhet bestående av kropp, själ och ande vilket också enligt Efraim Syriern motsvarar tre kunskapsnivåer:
- Med kroppens sinnen kan vi få kunskaper om den naturliga världen.
- Med själens rationella/ dianoetiska sinne kan vi lösa abstrakta problem.
- Med andens noesis kan vi få kunskaper om det andliga livet, om kärlekens andliga sida, om skönhet och etik.

Människan som ontologisk enhet

- Människan är en person och personbegreppet skall här förstås som att människan samtidigt är en individ och en social varelse med en rationell och andlig natur där hon kan förhålla sig till världen på olika nivåer samtidigt och parallellt.
- Som person ikläder sig människan olika "ansiktsmasker" under livet. En och samma person kan inta rollen som förälder, som barn, som vän, som professionell yrkesutövare och så vidare.
- Via noesis kan människan få kunskaper om Gud, estetik och etik. De två sistnämnda tar ofta formen av intuitioner / theoria (av latinets intueri som betyder "att se" och grekiskans "theoria" som betyder "insikt" och att se.

Människans som ontologisk enhet

- Som person är människan dels fri i sin individualitet, dels socialt samhörig med sin omgivning och de relationer där hon agerar utifrån personliga roller.
- Människan är därtill skapad till att kunna "bli mer" och transcendera sig själv genom nya erfarenheter, färdigheter och förmågor. Hon förvärvar dessa förmågor genom träning. Det kan röra sig om allt från att lära sig att gå, att cykla, att tala, att umgås med andra till att utöva ett yrke och att kunna utveckla andlig/noetisk bön.

Människan som ontologisk enhet

- Den andliga / noetiska nivån är inte bara i centrum av människans varande utan också den som omfattar alla andra nivåer. Där noesis är riktad, är också människans varande "riktad" mot. Den bestämmer ytterst hur hon lever livet i vardagen och var hennes hjärta är.
- Kyrkofädernas lära är att människans noesis och själ har integrerat en skuggsida genom delaktighet och ser följaktligen hennes kall att bli helad i terapeutisk mening.

Lagen som blev Saligprisningar

- Det är i denna anda som vi också skall förstå hur lagen sammanfattade i det dubbla kärleksbudskapet och upphöjdes av Kristus till Saligprisningarna.
- Saligprisningarna är ju inte bara moral. De är synergi mellan gudomlig nåd och människans strävan efter en rättrådighet som börjar inom henne själv, liksom det rena hjärtat som börjar med den inre helgelsen.
- Lagen åsyftar här något mer än att följa en bestämmelse. I saligprisningarna blir lagen upphöjd till en andlig relation till Gud som åsyftar människans helning i Gud och genom kärleken till Gud och sin medmänniska.
- Att följa Guds bud kom att förbindas med att människan läker / helar sin själ och sin ande och "blir till".

Lagen som blev Saligprisningar

- Att eftersträva fridsamhet, barmhärtighet, rättrådighet etc uppfattas nämligen av kyrkan som instrument att både ära Gud (orthodoxia) och att bli helad och läkt som skapelse. Att utöva barmhärtighet leder till att barmhärtighet också utövas mot en själv genom att människan blir mottaglig för Guds barmhärtighet. Det innebär även att den blir läkt från andliga brister som utövar dygden. Växer i kärlek.
- Därför säger Kristus: Saliga äro de barmhärtiga, de skall vederfaras barmhärtighet. Varför då? Jo därför att barmhärtiga handlingar helar/läker människan och gör henne mottaglig, receptiv, för Guds energieia.

Saligprisningarna

”Ni är jordens salt, men om saltet mister sin sälta, med vad skall man då salta? Till inget annat duger det än att kastas ut och trampas ner av människorna.”

- Helige Evangelisten Matteus 5: 13.

Saligprisningarna

”Du skall älska Herren, din Gud, av hela ditt hjärta och med hela din själ och med hela din kraft och med hela ditt förstånd, och din nästa som dig själv.”

- Helige Evangelisten Markus 12:28-34

Saligprisningarna

- Att leva i enlighet med Bergspredikan som vi återfinner i Nya Testamentet är därför också att leva ett andligt liv. Bönen ger näring till moralen och de två är en integrerad helhet i det kristna livet. Man kan inte handla kärlekslöst mot sin medmänniska och samtidigt bära andliga frukter i bönen till Gud. Man kan inte stjäla från de fattiga och nå framgång i lovsång till Gud.
- Den kristne är därför kallad till att leva ett liv i trohet till Gud, att vara trogen som man eller hustru i äktenskapet, att respektera de äldre, att vägleda och vara barmhärtig mot barnen, att eftersträva sanning och ärlighet i tal, att inte stjäla och inte förtala, att inte misshandla och döda och att vara en förebild och ett exempel på livet i Kristus.

Saligprisningarna

- Saligprisningarna helgar kärleken och moralen som transformeras till något mer än moral och regler då de blir bön och något den kristne är kallad till "att andas" i vardagen. Något som helar och läker henne. I varje gudomlig liturgi frambär kören saligprisningarna som bön.
- Genom att praktisera saligprisningarna förverkligas helighet i den troendes liv och heligheten blir en existentiell väg.

Saligprisningarna

- Saligprisningarna (Matteusevangeliet 5: 3-11):
- Saliga är de som är fattiga i anden, för dem hör himmelriket till.
- Saliga är de som sörjer, för de ska bli tröstade.
- Saliga är de ödmjuka, för de ska ärva jorden.
- Saliga är de som hungrar och törstar efter rättfärdighet, för de ska bli mättade.
- Saliga är de barmhärtiga, för de ska få barmhärtighet.
- Saliga är de renhjärtade, för de ska se Gud.
- Saliga är de som skapar frid, för de skall kallas Guds barn.
- Saliga är de som är förföljda för rättfärdighets skull, för dem hör himmelriket till.
- Saliga är ni, när människorna hånar och förföljer er och lögnaktigt säger allt ont emot er för min skull.

Saligprisningarna: Att vara fattig i anden.

- Att vara fattig i anden innebär att intellektet, medvetandet och kroppen är gåvor från Gud. All egendom är ytterst något som Gud skapat. Allt beror därför på Gud och har sin grund i Gud och inte i oss själva. Därför skall vi inte odla passioner eller otillbörliga begär till det skapade utan fokusera med all vår kraft på Skaparen. Lika fattig som människan är i graven, lika andligt fattiga till egendom, ära, titlar och utmärkelser borde hon vara i livet. Detta innebär inte att kyrkan upphäver äganderätten eller ringaktar utmärkelser på jorden. Att vara fattig i anden innebär istället hur människan andligt bör förhålla sig till detta.

Saligprisningarna: Att vara fattig i anden.

- Att vara fattig i anden är att rycka upp roten till de laster som hindrar människan att nå fram till Gud. Om hon inte tar upp denna inre kamp kan hon inte heller bli andligt fri. Detta innebär inte att mat, dryck och nöjen är fel i sig själva. Däremot rekommenderar kyrkan måttfullhet och återkommande bön som medel både vid fasta och fest. Målet är att leva i en andlig relation till Gud och i en fri relation till skapelsen inkluderande sig själv.

Saligprisningarna: Att vara sörjande.

- Charmolyte.
- Att vara sörjande innebär att man sörjer de laster och gärningar som separerar en själv från Gud och håller andra i fångenskap. Det är också att sörja över dödens konsekvens för människans liv och det som står i vägen för andlig frihet. Det är samtidigt en glädjefull sorg då det i och med Guds människoblivande har öppnats en väg till andlig frihet i och genom Kristus.

Saligprisningarna: Ödmjukhet.

- Att vara ödmjuk är att träna sig i den viktigaste kristna dygden om att underordna hela sitt varande till Gud som skapare och utan att samtidigt döma någon annan medmänniska i något avseende. Ödmjukhet innebär också att träna sig i lydnad inför den apostoliska tron och traditionen i dess fullhet så väl som kyrkans biskopar och präster som tillämpar kyrkans kanon utifrån lokala omständigheter och behov. Ödmjukhet handlar inte om att ljuga för sig själv om att man inte har gjort något gott för Gud och för andra, om man nu har gjort det. Ödmjukhet innebär att man rannsakar det som inte är förenligt med Guds vilja i det egna livet. Det innebär även en kärleksfull attityd till skapelsen och att man undviker själviskhet i relation till sina medmänniskor, även när dessa saknar motsvarande attityd tillbaka.

Saligprisningarna: Ödmjukhet

- Detta beror på att den kristne är kallad att göra osjälviska handlingar för Kristi skull och utan att söka egen vinning. Den ortodoxt kristne är däremot inte högmodig om han överger en biskop som offentligt förkunnar heresi eller schism från kyrkans katolska och antika tro. Grunden till ödmjukhet i relation till kyrkan baseras nämligen på det som varit den ortodoxa tron överallt och i alla tider. Att däremot sätta en enskild kanon i kyrkan på samma nivå som kyrkans tro, gemenskap och enhet är felaktigt och utvecklar ett högmodigt sinnelag. Att, å andra sidan, helt bortse från kanon är också en högmodig väg då kanon är kyrkans katolska arv. Lösningen, eller den kungliga vägen i detta, är att be om andlig vägledning av den som är mer avancerade i tron. I den ortodoxa kyrkan har vi levande kyrkofäder som kommit längst i ett ortodoxt phronema (sinnelag). Ett exempel på detta är de äldste på det Heliga Berget Athos.

Saligprisningarna: Rättfärdighet.

- De som hungra och törsta efter rättfärdighet avser inte dem som redan är rättfärdiga av och i sig själva, utan dem som längtar och vill realisera den rättfärdighet som hör till Gud och som strävar att förverkliga detta inom sig själva genom den inre andliga kampen.

Saligprisningarna: Barmhärtighet

- Barmhärtiga är de som visar kärlek i handling. Sann kärlek behöver inte uttalas, utan är något man gör. Att vara barmhärtig är att ge stöd och hjälp till ens medmänniskor där de befinner sig och utan att döma någon som person. Det handlar inte om att rättfärdiga synd, men att förlåta dem som syndar. Det handlar om att efterskänka moraliska och andliga skulder så som man hoppas att Gud efterskänker ens egen skuld. Det handlar även om att aktivt bistå sämre lottade med materiella förbättringar, liksom att beskydda dem som inte kan försvara sig själva.

Saligprisningarna: Det rena hjärtat.

- De renhjärtade är de som eftersträvar att fria sitt inre från de motiv, laster och idéer som inte ärar Gud. Det handlar om att undvika lögn och att rena sin inre blick, nous, från det som skymmer Gud. När Kristus tar med apostlarna Jakob, Petrus och Johannes upp på berget Tabor, förärades de att skåda Kristi gudomliga natur. Det är samma andliga skådande som väntar den som renar sitt hjärta och eftersträvar Guds vilja.

Saligprisningarna: De fridsamma

- De fridsamma är de som befriat sig från skadliga laster och står ut med yttre enkelhet och fattigdom i sitt ärande av Gud. En frukt av detta är frånvaron från oro och fruktan för andra människor, fattigdom och lidande. Den inre andliga friden leder också till att denna sprids till andra, liksom viljan att bringa fred mellan människor där konflikt uppkommit. Det skall inte tolkas som konflikträdsla eller som en falsk tolerans inför heresier och omoral i denna världen. Den frid som avses är tvärtom konfliktorienterad i de fall människor lider andlig och materiell nöd på grund av övergrepp. Detta beror på att den andliga friden inte väsentligen handlar om frånvaron av debatt, utan om att söka etablera en inre närhet till Gud och att förena sig med himmelriket inombords.

Saligprisningarna: Förföljelse

- Förföljelse har förekommit från kyrkans begynnelse till denna dag. Kristus nämner detta med orden att tjänaren, det vill säga den som följer Honom, inte är förmer än sin Herre (Johannes 15: 20-21). Detta lidande bör accepteras i Kristi efterföljd eftersom den också ger inre andliga frukter om den bärs för Guds skull. Kristus uppmanar sina efterföljare att dessutom be för alla som förföljer dem och önska deras omvändelse.

Saligprisningarna: Andlig träning/ helning

- Det kristna livet handlar därför om träning (grek. Askesis) och där den andliga utvecklingen är målet. Att eftersträva ett liv i enlighet med Saligprisningarna är att eftersträva den likhet med Gud som gått förlorad men återupprättas i Kristus. Deras förverkligande i det kristna livet löper därför parallellt med människans gudomliggörelse/helighet. Gudomliggörelsen/heligheten är därför också en social process. Den rör inte bara den inre relationen till Gud utan också relationen till våra medmänniskor.

Gud är allhelighets källa

- Grunden för helighet är då beroende av:
- Källan till all helighet är Gud och Gud allena. Därför avvisar vi idolatri oberoende av form.
- Synergeia: Människan får den gudomliga energieia / nåden i den mån hon bereder rum för den i hjärtat.
- Förebilden är Kristus.
- Saligprisningarnas andliga riktning är kompassen.
- Mysterierna/ sakramenten är medicinen, men människan måste själv göra arbetet.

Helighet är inte bara insidan

- I ortodox antropologi är människan en helhet. Vi är inte pietister som fränkänner kroppens ställning och klädsel betydelse. Det vi gör med kroppen påverkar anden och vice versa.
- Helgelsen berör alltså även kroppen, liksom vardagen. Genom att helga arbete och fritid i relation till Gud, utvecklas alla aspekter av livet i världen.

Synaxis av Nordens Helgon

